

VİTRİNDEKİLER

AYIN KİTABI

BİR NEFESTE

KIRIM

Şu Mübarek Topraklar

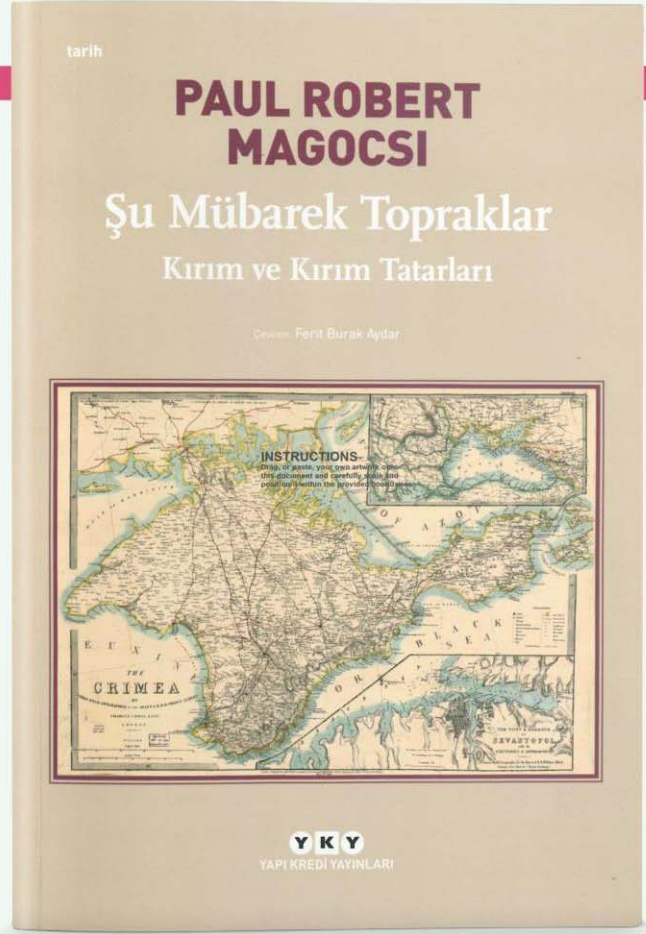
Paul Robert Magocsi

Yapı Kredi Yayınları, 2017, 171 sayfa, 18₺

Kırım 1783'te Rus İmparatorluğu tarafından ilhak edildiği gündün bu yana acılarıyla boğuşuyor. Bölgenin asli unsuru olan ve Kırım'ı asırlardan beri vatan belleyen Türk soylu Tatar halkı Rus işgali yıllarında sürgünler, katliamlar ve baskılarla başa çıkmaya çalıştı. Hiç terk etmek istemedikleri ana vatanlarından zorla çıkarıldılar. Stalin'in 1944'te kendilerine yaşattığı dehşetengiz yıllar zihinlerden çıkmayacak bir trajedydi. 1991'de SSCB'nin yıkılmasıyla Ukrayna çatısı altında yeniden öz kimlikleriyle müreffeh bir hayat sürceklerine inanan Tatarlar Kırım'a geri dönmeye başladılar. Çehrelerindeki gültümsemeye yavaş yavaş alışıyorlardı ki 2014'te Rusya'nın Kırım'ı bir kez daha ilhak etmesi yeşeren umutların üzerine kül attı.

Kitap kısaca zikrettiğimiz Kırım tarihini bir bütün olarak görsel malzemeler eşliğinde okuyucuya sunuyor. "Aşık olunacak kadar güzel" bu toprak parçasının coğrafyasıyla giriş yapan Magocsi, Kırım'ın ilk yerleşimcilerinin kimler olduğunu açıklayarak devam ediyor. Günümüzde dahi kullanılan Deşt-i Kıpçak (Kıpçak Bozkı-

rı) teriminin mucitleri Kıpçak Türklerinin Kırım'a hâkim oluşları ve bugünkü Kırım Tatarlarına aidiyetleri meselesine ayrı başlık altında yer verilmiş. Cenevizlilerin kolonileşme faaliyetleri, bunun yanı sıra Hıristiyan dünya ile Kırım yarımadasının bağlantıları hayli ilgi çekici başlıklar. Bu toprakların tarihinin her döneminde bütün gözleri üzerine çekmesini İbn Haldun'un "coğrafya kaderdir" prensibinden hareketle anlamlandırabiliyoruz. Karadeniz'in en müstahkem mevkiinin burası olması, Asya ve Avrupa arasında ticaret yapacak tüccarların gözünde sahip olunması gereken bir yer yapmış bu coğrafyayı. Aynı zamanda doğulu göçmenlerin kaçış güzergâhında bulunması farklı etnik kökenleri bu yarımada buluşturmuş. Yazar bu mesele hakkında az bilinen bir bilgiyi de paylaşıyor: 15. yüzyılda Ermeni göçleri sebebiyle Keefe'deki nüfusun üçte ikisini Ermeniler oluşturuyordu. Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'un fethinin ardından Kırım'a yönelmesinin altında yatan hakikatin güvenlik endişesi olduğunu da öğreniyoruz. Çünkü İstanbul'un güvenliği

Kırım'dan, Kırım'ın güvenliği İstanbul'dan başlar. Bu gerçeği unutmamakta fayda var...

Kırım Hanlığı'nın Osmanlı Devleti ile ilişkisinde başat rol oynayan konulardan biri hiç şüphesiz yağma ve çapaçullar sonucunda elde edilen kölelerin Osmanlı payitahtına gönderilmesi. Başta Çerkesya, Ukrayna, Polonya gibi memleketlere yağma akınları gerçekleştiren Kırım Tatarları bu bölgelerde ele geçirdikleri kişileri köle statüsünde İstanbul'a hediye ederdi. Anlayacağınız Kırım Hanlığı geleneksel dünyanın köle ticaretinde önemli bir figürdü.

Rus İmparatorluğu'nun hâkimiyeti altına girdiği günlerde İslam dinine hoşgörülü davranıldığı için altını çizen müellif bu durumu Rus Çaricesi Katerina'nın Kırım'ı "Çarlık tahtının incisi" olarak görmesine bağlar. Fakat bu güzel günler çok kısa sürecektir. Rus işgaliyle birlikte Kırım'da

toprak sahibi olan Osmanlı ileri gelenlerinin mallarını Rus aristokratlar el koyar. Cânım konakların bahçelerinde Çarlık bayrakları dalgalanmaya başlar. Kırım tarihinin kırılma anlarından birinin de 1877-78 Harbi olduğunu belirten yazar, ikinci büyük göç dalgasının bu savaşın adından yaşandığını söylüyor. 89-90 bin kişilik büyük bir kitle Osmanlı topraklarına gelecekti. Bugün Anadolu'nun birçok yerinde rastladığımız Kırım Tatarları bu çileli yolculuğun bakiyeleri.

Kırım millî marşından birçok tarihî mekânın görseline kadar Kırım ile ilgili her şeyi bulmanız mümkün. Şehir tarihi çalışanlara örnek teşkil edecek **Kitap**, tarihe ve coğrafyaya meraklı okuyuculara hitap ediyor. Kitabın dizin kısmı da vazifesini hakkıyla görüyor. Darısı bütün tarih **Kitaplarının** başına...

Olcay Can Kaplan